Etuuspalvelut
Lakiyksikkö
Toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskus

9.9.2020

Kela

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 10.9.2020 / Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (HE 87/2020 vp) ja Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen täydentämisestä (HE 114/2020 vp)

# Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Esityksessä HE 87/2020 vp ehdotetaan säädettäväksi laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. Esityksen mukaan eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä siirrettäisiin kokeilun ajaksi kuntien tehtäväksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. Esityksen mukaan eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä siirrettäisiin kokeilun ajaksi kuntien tehtäväksi. Kokeilualueen kunnille siirrettäisiin kokeilun ajaksi työllisyyttä edistävien henkilöasiakkaan palvelujen neuvonta, ohjaus- ja palvelutehtävät, eräiden harkinnanvaraisten etuuksien myöntämistä koskevat tehtävät sekä eräiden työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassoille. Kokeilun kohderyhmään kuuluisivat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja kaikki maahanmuuttajat sekä vieraskieliset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021. Kokeilu kestäisi 1.1.2021–30.6.2023.

## Työttömyysturvan toimeenpano

Kokeilun aikana kokeilualueen kunnat antaisivat lausunnon työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisesta sekä työttömän työnhakijan ja maahanmuuttajan omaehtoisten opintojen tukemisen edellytyksistä. Valtaosan työvoimapoliittista lausunnoista antaisi kokeilun aikanakin työ- ja elinkeinotoimisto. Lakiesityksen mukaan kunnan asiantuntijat pyytävät selvitykset, joihin saadut vastaukset välitetään TE-toimiston päätettäviksi. TE-toimisto vastaa työttömyysturvalausuntojen jatkoselvityspyyntöjen teosta.

Kela toteaa, että työttömyysturvan viivytyksetön maksatus edellyttää muun muassa eri toimijoiden välistä sujuvaa tiedonsiirtoa. Jo nykyisen työttömyysturvaprosessin ongelmakohdaksi on tunnistettu puutteellinen tiedonsiirto ja se, että eri rekisterit eivät keskustele keskenään. Työnhakijan on esitettävä samoja selvityksiä elämäntilanteestaan usealle eri toimijalle, ja samojen seikkojen vaikutusta tutkii useampi viranomainen. Kuntakokeilussa etuusprosessiin osallistuvien toimijoiden määrä kasvaa

entisestään. Siten etenkin kokeilualueen kuntien ja TE-toimiston välisen tiedonvälityksen sujuvuuteen on kiinnitettävä erityistä huomioita, jotta työvoimapoliittisten lausuntojen käsittely ja sen myötä työttömyysetuuksien maksaminen ei viivästy.

## Kuntoutus

Kela on alkuvuodesta kommentoinut kuntakokeilua koskevaa esitysluonnosta, ja tuolloin kuntoutuksen näkökulmasta annetut kommentit on otettu eduskunnalle annetussa esityksessä huomioon.

## Asiakaspalvelu

Kuten esityksessäkin todetaan, työttömyysetuutta hakevan voisi olla vaikea hahmottaa eri viranomaisten roolit työttömyysturvaprosessissa. Työttömyysetuutta hakeva kokeilualueen kunnan asiakas joutuisi asioimaan kolmen tahon kanssa, kun kunta vastaisi hänelle järjestettävistä palveluista ja eräistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä annettavista työvoimapoliittisista lausunnoista. Työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa hakeva asiakas asioisi Kelan kanssa ja ansiopäivärahaa saava työttömyyskassan kanssa. TE-toimisto antaisi työvoimapoliittisen lausunnon pääosasta työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Toimivallan osittainen siirtyminen TE-toimistoilta kuntiin ei suoraan vaikuta Kelan etuuskäsittelytyöhön. Siirto kuitenkin koskettaa huomattavaa määrää Kelan työttömyysturva-asiakkaista. Koska työttömyysturvaprosessi on asiakkaan näkökulmasta yhtenäinen kokonaisuus, myös Kelan asiakaspalvelulla tulee olla valmius neuvoa kokeiluun liittyvissä asioissa. Vähintäänkin asiakas tulee osata neuvoa kääntymään oikean toimijan puoleen. Odotettavissa on, että neuvonnan tarve korostuu siirtymävaiheessa.

## Viranomaisyhteistyö ja Kelan rooli

Lain 22 §:ssä säädettäisiin velvoitteesta yhteistyöhön TE-toimiston ja kokeilualueen välillä. Pykälän mukaan yhteistyöelin sovittaisi yhteen ja seuraisi laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista kokeilualueilla ja kaikkia alueen työllisyyden edistämisen kannalta merkityksellisiä asioita, esimerkiksi asiakasprosessien sujuvuutta. Kela toteaa, että Kelalla on kokeilualueen asiakkaiden toimeentuloturvan maksajana ja esimerkiksi kuntoutuspalvelujen järjestäjänä iso rooli asiakasprosessien sujuvuuden kokeilun tavoitteiden saavuttamisessa. Tällä hetkellä eri alueilla on useita paikallisia työllisyyden hoidon kumppanuusmalleja, joissa Kela toimii aktiivisesti ja tuloksellisesti yhteisesti asetettujen tavoitteiden mukaisesti (ns. palveluekosysteemit). Kelan näkemyksen mukaan Kelan palveluiden tulee olla jatkossakin tiiviisti mukana kokeilulain kohderyhmien palveluissa ja palvelujen vaikuttavuutta tulee arvioida yhdessä kumppaneiden kanssa.

Yhteistyöelin voisi toimia strategisen yhteistyön foorumina työllisyyden edistämisessä paikallisesti niin, että Kelan palvelut ovat mukana.

Kela haluaa olla vahvasti mukana tukemassa kuntakokeilujen aikaisen toiminnan onnistumista sekä etuuksien ja palveluiden entistä vaikuttavampaa yhteistä toteutusta sekä turvaamassa kokeilujen piiriin kuuluvien asiakkaiden toimeentuloa. Kela haluaa tarjota sillä olevaa kattavaa tietopohjaa sekä asiantuntemusta laajasti kokeilujen käyttöön.

Antti Jussila
ma. etuusjohtaja

Pasi Pajula
toimeentuloturvaetuuksien osamiskeskuksen päällikkö